

LA ESQUELLA

DE

LA

TORRATXA

(Dibuix de J. Blanco Coris.)

SATURNO Y VENUS

—;Arri al botavant!... Ja n' has fet prou de mal á la terra..

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

CRONICA

LA COMPANYIA DEL CARRIL DE FRANSA

No ha sigut per nosaltres una novetat la suspensió de pagos en que ha tingut á bé declarar-se la Companyia de Tarragona á Barcelona y Fransa. Quatre anys y mitj enrera, ó siga á mitjans de abril del 93, L'ESQUELLA DE LA TORRATXA vaticinava aquest fracás, y no aixís com aixís, perque ho presentissem, sino matemàticament, acumulant datos y números en demostració palmaria de que la ruína dels tenedors de paper de aquella companyia era inevitable.

En aquella fetxa tinguerem ocasió de coneixer á D. Domingo Theiling, desventurat accionista que pagá ab la vida 'l seu afany de desenmascarar juheus batejats y altres vividors que s' engreixan xuclant sobre segur la vida y la sustancia dels incautes que tenen la imprevisió de confiárl'hi la gestió dels seus interessos. Pitjor mil voltas que las sangoneras que quan están plenas y fartas cauhen per ellas mateixas, els qu' explotan la seva posició en los concells administratius de las companyias, s' aguantan fermes, insaciables, no haventhi medi humá de desarraparlos del cos de las sevas víctimas.

Un exemple de aqueixa adherencia fenomenal se va veure en la Junta general del any 93 y s' ha vist de nou en l' últimament celebrada 'l dia de Sant Esteve proto-mártir, totas dugas presididas ¡rara casualitat! pel governador de la provincia D. Ramón Larroca.

A la del 93, en la qual s' acordá una cosa tan grave com era la fusió ab la companyia de Madrid-Zaragossa-Alicant, remullada ab un préstamo de 30 milions de pessetas facilitat per en Rotschild, de las 211,508 accions en circulació, únicament 50,000 assistiren á la Junta general, quedantne, per consegüent, 161,508 sense representació. De manera que mes de las dos terceras parts del capital se trobaren privadas de poderse defensar dels acorts presos per una suma de accions que no arribavan á la tercera part restant.

Una cosa per l' istil acaba de succehir en l' última Junta general extraordinaria. També una minoria que no arriba á una tercera part del capital, ha acordat la suspensió de pagos de la companyia. Y ho ha fet per sorpresa, prescindint de anunciarho en la convocatoria de una manera precisa, com era de rigor tractantse de una Junta extraordinaria. Y ho ha fet ademés ab tan poca formalitat, que la votació ab tot y recaure en un assumpto tan grave, s' efectuará per drets y asseguts, sense considerar lo número de vots representats pels assistents que s' alsavan ó continuavan assentats. Encare qu' es de creure que l' acort de suspensió s' hauria pres sempre, valia la pena de formalisarlo, consignant lo nom dels que l' adoptavan, perque en certs cassos, tothom ha de tenir lo valor dels seus actes, y mes quan aquests ofereixen caràcters de tanta gravetat y trascendencia.

**

La causa de que en aquella companyia 'ls menos disposin en absolut dels interessos dels mes, impo-santlos un día un projecte ruinós de fusió y un altre día una declaració de suspensió de pagos, la explicarem ab tots los seus pels y senyals en un article publicat lo 14 de abril de 1893. Com de aquesta causa dimanan tots los abusos que 's cometen, y la ruína segura de infinitat de personas que tenen esmersadas las sevas economias y algú tota la seva fortuna en valors de la companyia de Fransa, ens decidim avuy á explicarla de nou.

«Antiguament—deyam llavoras, y repetim avuy—cada deu accions donavan dret á un vot. Eran aquells los bons temps de la Companyia: tots los interessos estavan garantits, perque la gran massa dels accionistas podian interve-nir directament en totas las Juntas y posarse al corrent dels actes de l' administració.

»Pero 'ls Estatuts se reformaren en mal' hora, y desde la reforma, se computa un vot per cada 100 accions. Qui 'n té 99 es com si no 'n tingués cap, pels efectes de l' assis-tencia á las Juntas generals. Els demás disposan dels seus interessos.

»Hi ha, ademés, un' altra combinació. Una sola persona sols pot tenir un máxim de 10 vots, corresponent á 1,000 accions.

»Y d' aquí prové que 'l monopoli de la gerencia y de la direcció, 'ls quedí assegurat sempre, ab la majoria dels que assisteixen á las Juntas generals.

»Un exemple práctic ho explicaré mes clar.

»Supósine que un servidor posseheix 10,000 accions, y que 'l Sr. Planás, ó qualsevol altre individuo del Consell, ne posseheix altrás tantas: ¿quants vots tindrè jo y quants vots tindrà 'l Sr. Planás?

»Jo no tindrè mes que 10 vots y 'l Sr. Planás ne tin-drà 100.

»¿Per qué?

Molt senzill. Per tenir 100 vots necessitaria trobar deu personas de tota confiança, á cada una de las quals hauria de cedir una partida de 1,000 accions, que pels efectes de l' assistencia á las Juntas generals, han de quedar deposi-tadas en la caixa social. Ara supósine que alguna de aquestas deu personas es poch escrupulosa y acut á la cai-xa ahont las 1,000 accions están depositadas en nom seu y las retira y se las puleix. Confessin que hauré fet un pá com unas hostias.

»Vostés dirán:—Aixó també li pots succehir al Sr. Planás.

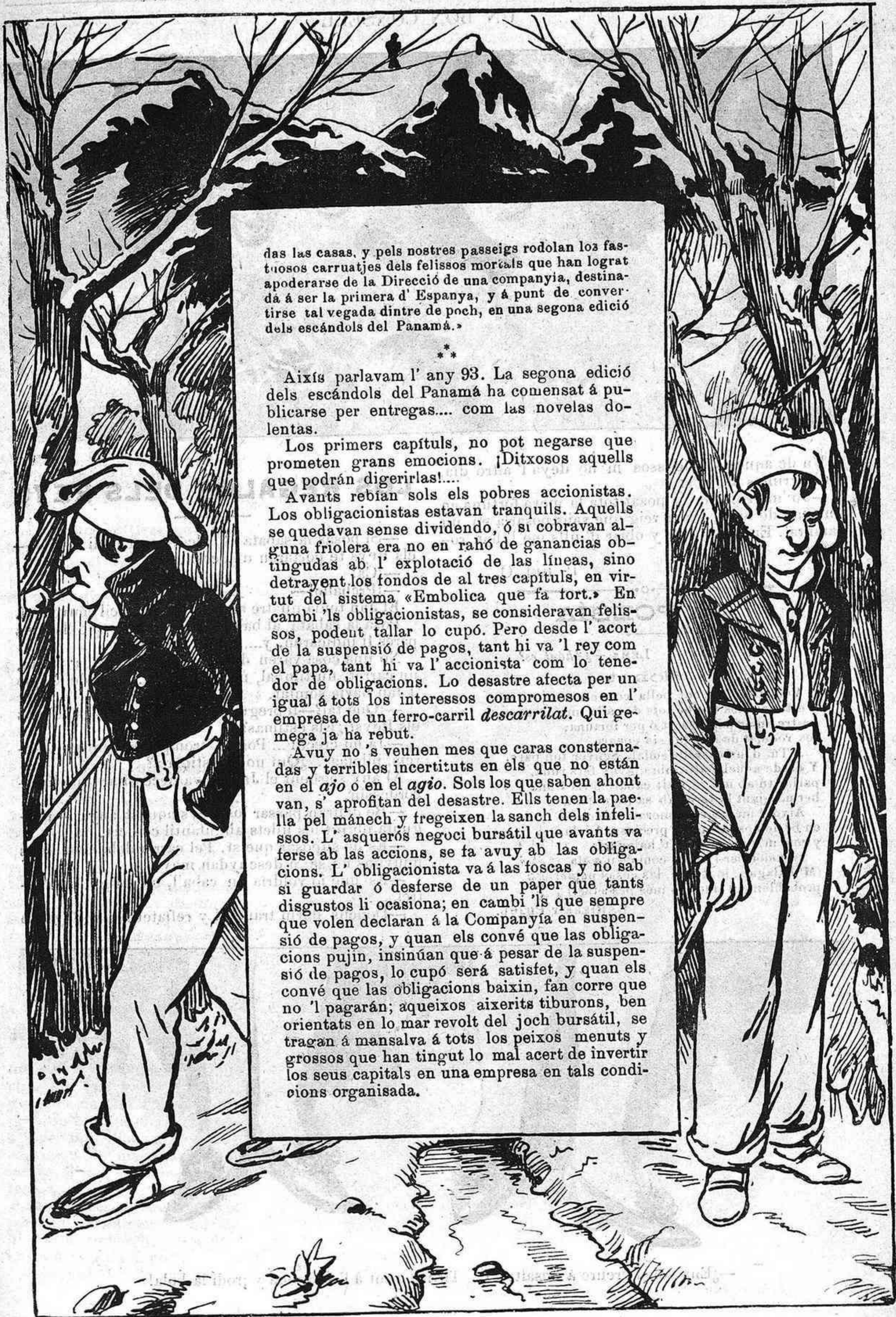
»No, senyors. Lo Sr. Planás buscará 'ls seus testaferrós entre ls empleats de la Companyia, y cap d' aquests s' atrevirá á ferli una trastada semblant. Pero si n' hi hagués algú que li volgués fer, pregunto jo, ¿quán anés á la caixa á retirar las 1,000 accions, las hi entregarian? Ja se 'n guardarian com d' escaldarse. Per alguna cosa 's té la pae-lla pel mànech.

»Vels'hi aquí explicat com jo, ab 10,000 accions, sols tindrè 10 vots, y com lo Sr. Planás, ab igual número, ne tindrà 100.

»Partint de aquesta base, excluhits los accionistas pe-tits, que no tenen 100 accions; y limitat á 10 lo número de vots que poden emetre 'ls que 'n tenen mes de 1,000, que-dan amos del tinglado, en totas las Juntas generals, los se-nyors del Consell, acompanyats dels seus testa-ferrós. Ells son jutjes y parts á la vegada. Ells s' adjudican vots de confiança. Ells fan y desfan á la mida del seu gust. Ells, en fi, si algú vol piular, li tapan la boca desseguida ab una proposició de «no hi ha lloch á delibrar.»

»Vels'hi aquí com la reforma dels Estatuts, per medi de una serie de combinacions, ha posat en mans de una mino-ria ínfima lo monopoli de la direcció y 'l monopoli de las Juntas generals á la vegada.

»Y mentres la empresa s' arruina sense rebey y á ulls vistos, en nostres millors carrers ostentan sas ricas fatxa-

das las casas, y pels nostres passeigs rodolan los fastuosos carruatjes dels felissos mortals que han lograt apoderarse de la Direcció de una companyia, destinada á ser la primera d' Espanya, y á punt de convertirse tal vegada dintre de poch, en una segona edició dels escándols del Panamá.»

*
**

Aixís parlavam l' any 93. La segona edició dels escándols del Panamá ha comensat á publicarse per entregas... com las novelas dolentas.

Los primers capítuls, no pot negarse que prometen grans emocions. ¡Ditxosos aquells que podrán digerirlas!...

Avants rebían sols els pobres accionistas. Los obligacionistas estavan tranquils. Aquells se quedavan sense dividendo, ó si cobraven alguna friolera era no en rahó de ganancias obtingudas ab l' explotació de las líneas, sino detrayent los fondos de al tres capítuls, en virtud del sistema «Embolica que fa tort.» En cambi 'ls obligacionistas, se consideravan felissos, podent tallar lo cupó. Pero desde l' acort de la suspensió de pagos, tant hi va 'l rey com el papa, tant hi va l' accionista com lo teneedor de obligacions. Lo desastre afecta per un igual á tots los interessos compromesos en l' empresa de un ferro-carril *descarrilat*. Qui gema ja ha rebut.

Avuy no 's veuhen mes que caras consternadas y terribles incertituts en els que no están en el *ajo* ó en el *agio*. Sols los que saben ahont van, s' aprofitan del desastre. Ells tenen la pella pel mànec y fregeixen la sanch dels infelissos. L' asquerós negoci bursátil que avants va ferse ab las accions, se fa avuy ab las obligacions. L' obligacionista va á las foscas y no sab si guardar ó desferse de un paper que tants disgustos li ocasiona; en cambi 'ls que sempre que volen declaran á la Companyia en suspensió de pagos, y quan els convé que las obligacions pujin, insinúan que á pesar de la suspensió de pagos, lo cupó será satisfet, y quan els convé que las obligacions baixin, fan corre que no 'l pagarán; aqueixos aixerits tiburons, ben orientats en lo mar revolt del joch bursátil, se tragan á mansalva á tots los peixos menuts y grossos que han tingut lo mal acort de invertir los seus capitals en una empresa en tals condicions organizada.

—Lo qu' es aquest any, si no plouhen duros, no sé pas ab qué pagarém la contribució.

UN BON CONSELL

Un de aquests infelissos m' ho deya l' altre dia, ab llágrimas als ulls:

—Jo 'm creya haver posat tota la meva fortuna en un camí de ferro, y ara veig que vaig posarla en un camí-ral. En un tancar y obrir d' ulls me l' han robada.

P. DEL O.

LA POESÍA

LEMA.—¿Ahónt es?

Sonet

Voldria qu' essent bella com ets ara y estimantnos també tots dos á la una nostre amor per dissort ó per fortuna, fós rodejat de més poesia encare.
Tú, d' un castell feudal. Senyor ton pare. Y desde aquells alts murs, avuy fets runa, parlar tú ab mí: jo, dalt caball.... La lluna hermozejant la terra ab sa llum clara ...

Aixó 'l méu cor enamorat voldria en bé de nostre amor, preciosa Adela, y com m' halaga á mí t' halagaria un amor per l' istil, com de novela ... (M' halaga.... jo 't diré, las cosas netas: probablement tindrias més pessetas.)

E. RIERA Y PUJOL.

LOS REGALOS DELS REYS

—Si posas la sabata al balcó,—van dirli al Jan— els Reys te portarán una cosa.

—¡Cá!

—¡Próbaho!—

El Jan tenía quatre anys, y va ser fácil cónvencel. Posá la sabata al balcó en la forma que 'ls seus pares li indicaren, y.... tal dit, tal fet.

No una cosa varen durli, sino molts: una pilota, un carret, un timbal, una trompeta.... mes de lo que 'l Jan havia somiat.

—¿Qué tal?—li preguntaren sos pares:—¿son bons els Reys? ¿Els estimas?

—Ja ho crech! ... Portan trompetas, timbals, carrets, pilotas ... ¿Quí no 'ls estimará?

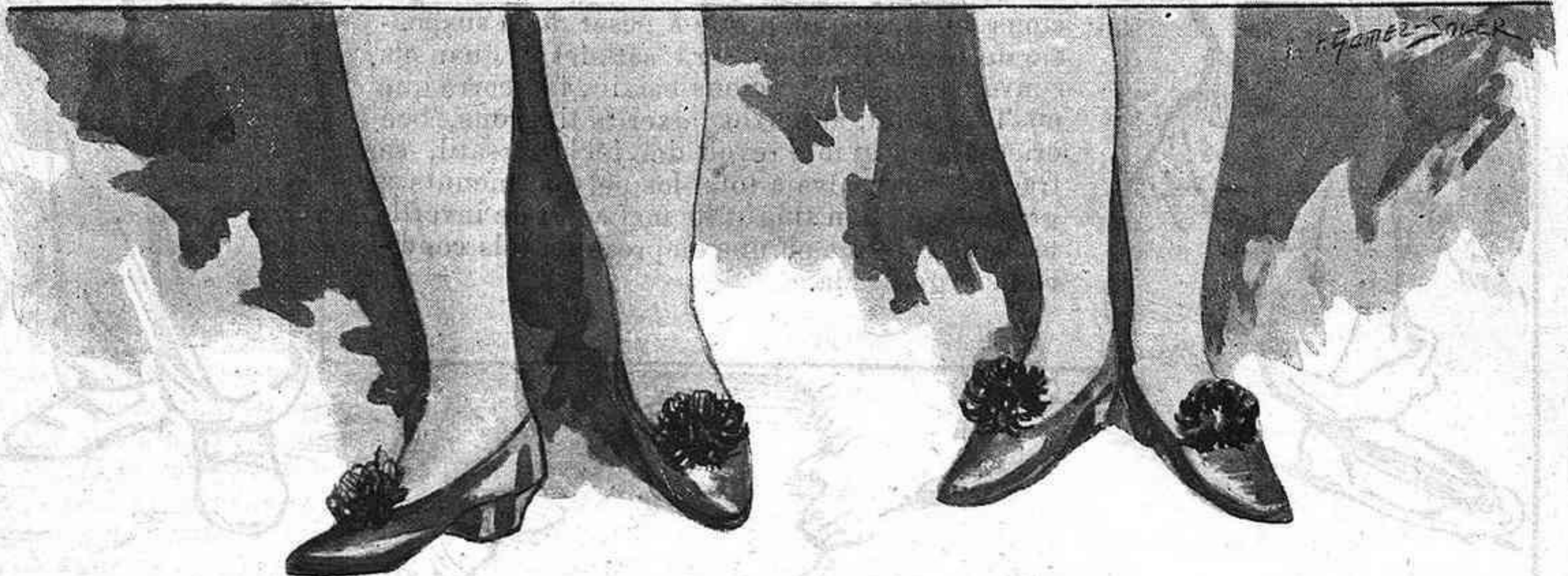
Al any següent el Jan no va necessitar que li recordessin.

—Bé deurán passar los Reys aquest any....—preguntá obrint los ullets ab infantil codicia.

—Es de suposar que sí. Pel carrer dels nens bons minyons no se 'n descuydan may.

—Es que jo voldria un caba'l, un látigo, un teatret....

—Donchs dorm tranquil y refiaten: los Reys ne

—¿Ens volen creure á nosaltras?... Tirinsho tot á l' esquena y ¡rodi la bola!

saben molt d' endavinar lo pensament dels nens macos.—

Passá la célebre nit y las presuncions dels seus pares se cumpliren al peu de la lletra. La sabata que en Jan havia deixat sola, se trobá l'endemá acompanyada d' un teatret, un látigo y un caball.

—¿Ho veus?—li digueren:—¿ho veus com t' han endavinat els desitjos?—

En Jan se tornava boig d' alegria. Feya petá 'l látigo, estirava 'l caball, remenava 'l teatret... No s' entenía de feyna, deixant una juguina, prenent l' altra y volguentlas tocar totes á la vegada.

—¿Cada any passarán per aquí?

—Cada any. Els Reys son molt puntuals.

Torná á venir la seva diada, y en Jan, que ja sabia una mica de lletra, escrigué als Reys una carta, que mes que un memorial respectuós, semblava una nota de *pedidos*... plena de disbarats y topos.

Volía un cinturón, un joch de bitllas, una escopeta, una gorra de soldat, un castell, un arca de Noé, un llibre d' estampas... quí sab quantas cosas mes.

Pero lo que á n' ell mes l' interessava era un parell d' objectes que recomenava especialment á la generositat dels Reys.

«Sobra todo—deya al final de la carta—no solbiden de la gorra de soldado y del escopeta.»

Los reals viatjers nocturns volgueren complaure una vegada mes al Jan, y colocaren al peu de la seva sabata una escopeta que donava gust de mirar, y un magnífich ros ab carrillera, plomero y tota la ferramenta necessaria.

—¿Que m' agrada que passin pel meu carrer!—exclamava 'l xicotet ab ingénua alegría:— sempre, sempre hi han de passar!

Transcorreguen anys: deu, dotze, catorze... una infinitat. En Jan, que de criatura s' havia convertit en home, y ja ni s' recordava dels Reys, ni de las sabatas, ni dels regalos que en ellas solía trobar en la seva infantesa, quedá una matinada de Janer profundament sorprés al pegar vistasso al seu alrededor.

—¿Quín día es avuy?—preguntá com si tractés d' enllassar uns recorts que poch á poch anavan escapántseli.

—Els Reys.

—¿Ah!... Miréu que m' han dut: un ros y un fusell.—

Y al dir aixó, recullía un magnífich fusell de reglament, com los que gasta l' exercit, y un ros de soldat de debó...

—¿Se veu que encare hi passen per aquí—murmurá en Jan sonrihent de mala gana y calantse 'l ros per no perdre temps.

Ja feya bé; no convenía pas pérdren. Justament l'endemá hi havia embarch, y en Jan havia de ser de la colla.

—¿Sense demanarho m' ho

han portat!—deya 'l pobre xicot, arrossegant el fusell y encaminantse al barco.

—¿D' ahónt ho has tret aixó?—li preguntavan pel camí.

—Els Reys m' ho han dut.

—¿Encare hi passen pel teu carrer?

—¿Encare!—

Ja á puesto, en Jan perseguí al enemich, tirá tiros, correué d' aquí per allá, registrá planuras, escalá montanyas...

Al primer mes se portá com un héroe.

Al segon se portá com un malalt.

Al tercer no pogué aguantarse y caygué.

De la cayguda á la mort, no hi ha mes que un pas. En Jan va donarlo ab una senzillés aterradora, y en las listas de la forsa desde aquell día hi figurá aquesta nota:

«En Jan, mort. Baixa definitiva.»

La noticia fou enviada á la seva terra, entre altras mil de la mateixa classe.

En Jan tenía mare y promesa.

—¿Sabéu en Jan? Es mort.—

LO BUSSÓ DELS REYS

—¿No s' perdéu aquesta carta, Mamá?

—No tinguis por: aquestas no hi passen per las mans del govern.

TARGETAS D' ANY NOU

Y la promesa, que l'esperava per casars'hi, y la mare, que l'esperava per abraçar-lo, ploraren amargament.

— ¡Tot vé de lo mateix! — deyan: — ¡tot vé d'aquell ros y aquell fusell que 'ls Reys van portar-li!... —

Aquest any, al arribar la seva hora, los Reys han tornat tan frescos y tan rumbosos com sempre.

Han tornat... pero pel carrer de 'n Jan no s'hi han vist.

No han gosat a passarhi.

A. MARCH.

LA LÓGICA DE LAS DONAS

Se queixan algunas donas perque de qualitat bonas avuy l'home está faltat; y no pensan ¡fillas d'Eva! quan nos bescantan sens treva, que tots y per culpa séva, venim al mon ab peccat.

Quan per designi de Deu la dona al home 's fa séu, demanarli rara volta podrá amor y plaser sants; las més, vestits elegants ó arracadas ab brillants; pro may li demanan solta.

¡Que té d'extrany que procuri l'home, lo que li assegurí lo triomf del seu ideal quan los sentits li asperona la dona, si ella abandona per lograr lo que ambiciona, tota noció de moral?

¿Perque extranyar que 's proposi guanyá en tot sempre y no posi ciencia l'home, si 'l critica la dona per sa prudencia, y 'l desprecia sens clemencia

ni que s'gui un pou de ciencia si no es a una casa rica. ?

¿Per qué, inferintnos agravi, demanan l'home més sabi si 'l prefereixen més... plástich, y l serio, recte, estudiós, observador, enginyós, filósop y virtuos no 'ls inspira més que fástich...?

Si la dona, com preten, s'emancipa, y son talent l'emplea bé com espero, no dupto qu'un home aixís vulgui y la fassi felís; pro avuy día á més de sis més els hi agrada un torero.

PEP LLAUNÉ.

TEATROS

LICEO

¡Salut á la Darclee! Es realment una admirable cantant y una artista del hú.

Al igual que dos anys enrera quan per primera vegada 's presentá á la escena del Liceo ha debutat ab la *Traviata*, evocant lo recort de la Penco, de la Lagrange, de la Peruzzi, de la Patti, ab las finuras de la seva veu ductil y hermosa y ab la perfecta encarnació del tipo de Violeta. La veritat es que avuy no 'n corren gayres de cantants com ella.

En tota l'ópera estigué deliciosa; fou aplaudida sempre, comensant per l'aria del acte primer, seguint pels duos ab lo baritono y ab lo tenor en l'acte segón y acabant ab las escenas del tercer. Lo públich s'identificá ab aquell treball afiligranat y tan correcte y ben fos que la cantant y l'actriu forman sempre una harmoniosa síntesis de perfecció.

¡Quina llástima que la diva no tingués un tenor digne d'ella! A n'en Gianini tal com canta l'Alfredo, es impssible que Violeta pugá estimarlo... ni 'l públich tampoch. Clarament li demostrá ab las sevas demostracions, alguna d'ellas, tal volta una mica massa acentuada. Entre l desagrado y la desatenció hi ha un límit, que 'ls filarmónichs de las alturas raras vegadas saben respectar.

En cambi, 'l baritono Sr. Puigjener cantá de una manera notable la seva part sent justament aplaudit.

ROMEA

La nova pessa de 'n Joseph Barbany (Pepet del Carril) titulada *Camándulas* sigué molt ben rebuda pel públich.

L'obra, no obstant, resulta una mica massa llarga; pero te escenas xistosas, l'argument está ben desenvolupat, y entreté al espectador, mantenint fins al final l'interés que desperta.

* *

Per demá dissapte s'anuncia l'estreno del drama *Pere Joan*, traducció del celebrat *Juan José* de 'n Dicenta.

No sabém en veritat á que pot respondre la traducció de una obra que per estar escrita en castellá, tothom se troba en lo cas no sols d'enténdrela, sino també de paladejarla apreciand lo castís sabor del original.

¿Es que s'ha estroncat la font dels estrenos de produccions catalanas?

NOU RETIRO

Com qu'en rigor no fá hivern ó á lo menos hivern rigorós, lo *Nou Retiro* ha comensat una serie de funcions ab una companyia lírica de la qual ne forman part la tiple Lluís Font y 'l tenor Joan B.ª Riuhet.

Lo públich, fins ara, no ha respost gens malament á las niciativas de l'empresa.

EN LOS DEMÉS TEATROS

Res de nou al *Principat*, ahont, s'han reproduhit las famosas gatadas de 'n Pitarra *Lo cantador y Lo castell dels tres dragons*. Qualsevol al véurelas exclamará: — ¡Y que lluny som avuy de l'epoca en que varen ser estrenadas!

Al *Tivoli*, dimars celebrá 'l simpátich Colomer la séva funció de benefici posant en escena algunas obras en sa major part escritas pel mateix beneficiat.

A *Novedats*, *Dos pilletes* á tot pasto. S'acosta á sa 60.ª representació, y cada dia 'l popular melodrama agrada més.

Al *Eldorado* s'está preparant la primera representació de l'obra

(Dibuixos de M. Moliné)

VIGILIA DE REYS

refundida que porta 'l títol de *Fotografias animadas ó El arca de Noé*.

Y per últim al *Teatro Granvia* s'ha posat en escena la sarsueleta *Los golfos*, que ha sigt molt ben acullida pel públich que acostuma a favorir aquell teatro.

N. N. N.

UN BON AMICH

Lector: es el meu afany al dirigir-me ara a tú el presentarte un company, un bon amich que tot l'any será fidel com ningú; un company amable y fi, que no gasta hipocresías; si una cosa 't va di ahir seguretat pots tenir — que t'ho dirá cada día. No has de fer no més mirarlo tan aixirit y elegant, que per forsa has d'estimar-lo, y es impossible olvidar-lo ni una estona, ni un instant; y es tan gran la simpatia que per ell naix al moment que 'l cor tranquil no estaria si molt prompte no sabia lo que pensa y lo que sent; pero com qu'ell no es escás y te tela per contarte, ves demanant, y veurás que primer tú 't cansarás d'escoltar qu'ell de parlarte. Te parlará de conquistas, de política, de amor, tragerias, historias tristas, cosetas per tú may vistas, capritxos de bon humor. Te donará molts consells encaminats a bon fi, y 't dirá quèntos vermells, pero vermells que tots ells tothom els podrà senti'. Si ets serio 't farà plorar, si ets de broma 't farà riure, si independent res hi fá porque ab tots ell sab trobá bona manera de viure, y tant es que 'l tractis mal com que sigas molt prudent que 'l resultat es igual; com qu' es un company formal sempre 't dirá lo que sent.

Penso lector estimat que ab lo que he dit, endavinas el nom del interessat, y si mal jo m'he explicat ó be potser no hi atinas, acóstat que aquí jo estich per dirtel a cau d'orella; veurás quin nom més bonich, aquest amich que jo 't dich es... l' *Almanach de La Esquilla*.

LLUIS C. CALLICÓ.

Esguellots

Participém als nostres lectors que en lo próxim número de LA ESQUELLA publicarem una original serie de fotografias que constituheixen un verdader drama passional titulat *Un desafío entre donas*.

Animats quadros víus, plens de realitat y palpítants d'emoció, los directes de *Un desafío entre donas* son al mateix temps que un' obra d'art, una hermosa página de la vida *fi de sigle*, qu'esperém será del agrado del públich.

La suspensió de pagos de la Companyia de Fransa... No 's parla d'altra cosa a Barcelona.

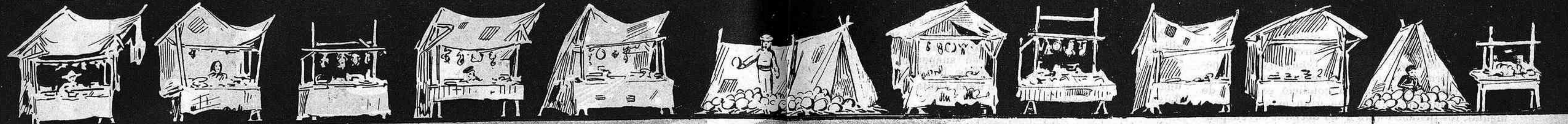
Sobre aquest particular se 'n senten de bonas. Recullimne algunas:

—A mí, hi ha una cosa que 'm fa mes por que la suspensió de pagos de la Companyia—deya un tenedor de cédulas.

—Se pot saber qué? —varen preguntarli.

—No hi ha inconvenient. Lo que mes m'espanta es que s'haja

Si las sabatas
parlar podian,
avuy ¡qué cosas
ens contarían!

Xano xano, deixant dí— y sense res ferlos mella,— seguint lo curs de la *estrella*,— los Reys van fent son camí.

(Dibuix de M Moliné)

encarregat del plet, lo Sr. Tort y Martorell... Si senyors: l' assumpto es *tort*, l' assumpto es *tort* y ningú 'm treu d' aquí.

Un regidor feya la següent consideració:

—Ara que l' Ajuntament de Barcelona havia entaulat una demanda contra la Companyia compe-lintia á retornar á la ciutat aquells grans terrenos que li varen ser cedits ab la condició expressa de que havia de construhiri una gran estació monumental, tot justament ara s' ha declarat en suspensió de pagos!

Y un capellá qu' está farsit de valors de la Companyia, replicava:

—Donchs veji, jo trobo que 'l Sr. Planás al suspendre 'ls pagos ha fet algo mes que una *estació* monumental: ha fet un *via-crucis* complert.

Un meije deya:

—Cada día 'n vinguessin de acorts com el que va pendre la Companyia de Fransa, declarantse en suspensió de pagos!

—Vol dir?—li preguntavam.

—Si, senyor, si: á lo menos ni 'ls metjes, ni 'ls apotecaris ens ne podem queixar. Aqueixa suspensió de pagos ha tirat mes gent al llit que una passa de dengue.

Un bagulayre qu' escoltava l' anterior diálech, afegí:

—Nosaltres també hem llepat alguna cosa.

—¿També vostés?

—Y tal! Desde que la Companyia de Fransa 's va acullir als beneficis de la suspensió de pagos, mes de quatre y mes de sis tenedors s' han acullit als beneficis de la suspensió de respirar. Mes clar: s' han estimat mes que 'ls duguessen al cementiri, que no pas anar al hospici en cotxe.

Es fama que quan en Rotschild, va enterarse de que la Companyia de Fransa havia pres l' acort de declararse en suspensió de pagos, va fer la mitja rialleta, exclamant:

—Pobra gent!

No se sab empero si aquesta compassiva exclamació anava dirigida al Sr. Planás y demás companys de la elica, ó be als infelissos tenedors que 's troban sense menjars'ho ni béures'ho, al mitj de una batussa de júheus, lo qual es mil vegadas pitjor que trobarse entre 'l martell y l' enclusa.

Un individu del clero, deya:

Los eclesiástichs tenfam una predilecció especial per la Companyia que dirigeix D. Claudi Planás porque 'l consideravam un bon cristiá, un devot á tota proba, un aspirant á la canonisació. ¡Y que n' anavam d' equivocats!... La iglesia de Port-bou, que tan entussiasmats ens tenia, s' ha convertit per nosaltres en una verdadera gabiá paradora.

Y després de una petita pausa, afegia:

—Atentar als nostres interessos es lo mateix que inferir un atac als bens temporals de la Iglesia. Vaja, que 'm perdoni D. Jaume: si tingués sols la décima part de l' energia del difunt bisbe de Palma, á horas d' ara ja hauria descarregat una excomunió major sobre D. Claudi Planás y demás companys de Junta, que 'ls deixaria sechs.

Los periódichs donan compte de que en la estació de Sans van ser detinguts dos passatjers procedents de Tarragona que viatjavan sense bitllet.

«Els quals—afegeixen los periódichs—sigueren posats á disposició del jutje com autors del delictu d' estafa.»

La veritat es que si van agafarlos, siguié per tontos.

Podfan haver dit:—Si no hem pres bitllet, es, senzillament porque al emprendre 'l viatge, hem sapigut que la Companyia s' ha declarat en suspensió de pagos y nosaltres hem volgut imitarla. Per lo tant, una de dos: ó agafan als senyors de la Junta ó 'ns deixan anar á nosaltres.

Casi tots los periódichs barceloníns s' ocupan aquests días del escandalós acort pres per la Junta general extraordinaria de accionistas del F.-C. de Fransa, que á tantas personas afecta y á tants interessos deixa amenassats.

Un sol diari s' absté de tractar del assumpto: un sol diari deixa de fer coro á las censuras y recriminacions de la premsa en general y de la opinió poch menos que unánime.

Aquest diari es *El Diluvi*.

El *Diluvi*, 'l periódich escandalós per excelencia, que tant blasona sempre del seu esperit independent, atacant á tort y á dret tot lo que á n' ell li semblan abusos y transgressions! ¡El *Diluvi* callat com un mort, sense rompre, no una llansa ni una canya tant sols fent veure que fa *algo*, en pró dels desventurats tenedors de paper de aquella companyia!

¿Qué li passa al *Diluvi*?

Perque á mí que no m' hi vingan: «Ese gallo que no canta—algo tiene en la garganta.»

¿Será que la Directiva del F.-C. de Fransa també reparteix *carmellos*?

Vaig assistir dijous de la senmana passada al ensaig general de las sombras, que va efectuarse en lo gran saló de la cervecería dels *Quatre gats*.

¿Volen una impressió breu y franca del efecte que va produhirme l' espectacle?

Allá vá.

Lo discurs preliminar del Sr. Utrillo, una *cause-rie* aixerida, xistosa, en fi, de molt *bona sombra* — *L' Elefant* de M. Enrich Somm, un quadro graciós y molt apropiat al género.—Las composicions *Montserrat* lletra de 'n Maragall, música de 'n Morera, dibuixos de Utrillo y *Nadala*, lletra de 'n Jordá, música de 'n Gay y dibuixos de 'n Pichot, un parell de neulas. La imaginació menos cultivada ab la sola lectura de una obra seria 's forjará, sens dup-te, imatjes y figuras mes grandiosas y sugestivas que las que caben sobre la tela de un petit escenari de sombras, per mes ben retalladas que sigan, y per inspirada que vulga ser la música de que se las acompanyi. L' art serio, fins l' art modernista, sempre resultarà renyit ab un medi d' expressió deficient, petit, habilidós y en últim terme pueril.

En cambi, sols per fer broma y riure sembla que son las sombras. Aixís ho entenian els nostres pares, demostrant en aquest punt un verdader instint. Al sol y únich objecte de riure y fer broma responia l' últim número del programa titulat: «Quatre gats y un vestit negre y en Pere Romeu pel mon ó 'l romiatje de un' altra ánima», lletra de 'n Fuentes y dibuixos de 'n Ramón Casas, millor que dibuixos caricaturas com ell sol sab ferlas. Aquest últim número, en lloch de música mes ó menos cansonera, tingué per acompanyament las riallas francas y espontáneas de tota la concurrència. A n' al mateix en Pere ab una mica mes se li esqueixa la catracólica de tant riure.

Ab extranyesa he llegit en l' última revista de

LOS REYS

Vaja que aixó de voler *desbatejar* á un home 'm sembla que no fa corresponsal de un periódich tan cristiá com el *Brusi*.

L' any nou ha debutat de una manera molt especial.

Primer dia: apenas sortit del ou: «Grans bufadas, núvols tempestuosos, un que altre xáfech, bastant fret... en una paraula, un dia de gos.»

Segón: sol espléndit, temperatura primaveral, molta tranquilat en l' atmóstera... en una paraula, un dia d' àngels.

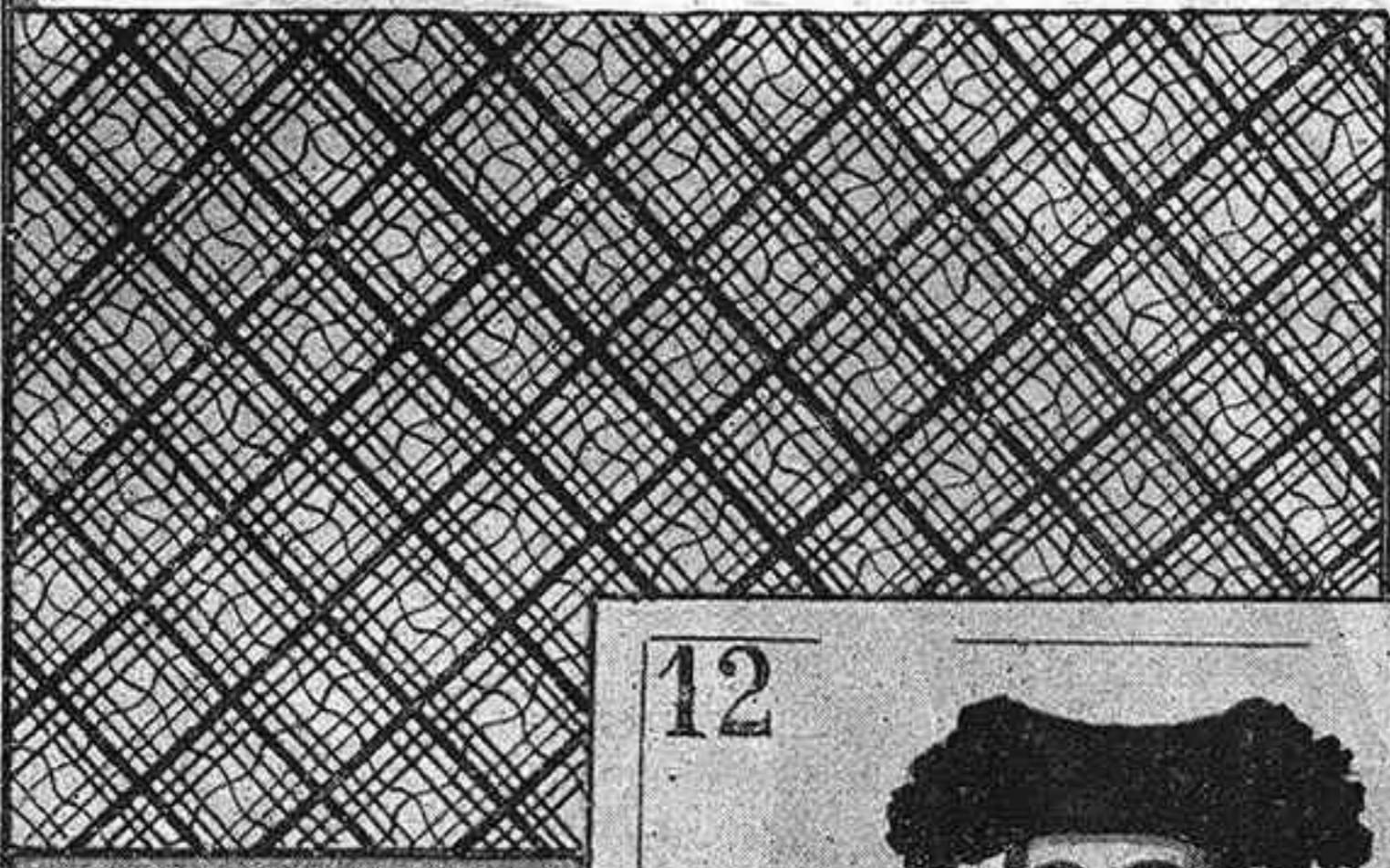
Tercer: toldo de núvols llagrimosos, boyra baixa, humitat filtrant fins al moll dels ossos... en una paraula, un dia d' inglesos.

Y aixís mudant cada dia de genit, comensa l' any: el diable que s' hi tracti ab un any tan inconstant.

L' últim número de *La Lealtad* de Sant Feliu, publica una carta de Barcelona parlant incidentalment de D. Miquel de Boera «hijo—diu—de esa villa, que en el siglo XVI desempeñó el alto cargo de Capitán general de la Marina española y salvó la vida al emperador Carlos V en el sitio de Argel, descansando sus restos en el altar mayor de la iglesia parroquial de Santa Ana de esta Capital.»

Aixó no es del tot exacte. Los restos del héroe guixolench, no descansan en l' altar major de Santa Ana. Lo seu sepulcre 's pot veure adossat á la paret, junt al cancell, entrant á má esquerra.

Dich que 's pot veure, pero no sempre, tota vegar

Madrid que publica 'l *Brusi*, ocupantse del estreno de *El regimiento del Lupión* de 'n Pau Parellada (Melitón González):

«El Sr. D. Pablo Parellada que no se llama ni Parellada ni Pablo, es un distinguido jefe de ejército, que tiene mucho ingenio, no poca gracia y bastante espíritu de observación para escribir juguetes muy entretenidos.»

De manera que l' autor de *El regimiento de Lupión* no 's diu Parellada ni Pau? ¿Donchs com se diu?

Perque ab lo nom de Pau Parellada es conegut á Valls ahont va naixer y en qual parroquia va ser batejat. Ab los mateixos nom y apellido va seguir la carrera militar y va entrar al ejército; y ab los mateixos nom y apellido li han sigut concedits tots los ascensos.

(Dibuix de R. Miró.)

Aquests son los que avuy día manan y 'ns fan dur la creu pero 'l pitjor de la colla es sens duple... 'l que no 's veu.

da que la major part dels dies lo sepulcre de D. Miguel de Boera permaneix tapat sota una gran rima de cadiras de las que 's llogan en aquella parroquial iglesia.

Los héroes podían valer molt en temps de Carlos V.

Pero avuy valen molt mes las cadiras de lloguer.

La próxima Exposició de Turín promet ser molt interessant.

De moment, els artistes pintors hi trobaran un tentador alicien'. Lo Papa Lleó XIII ha ofert 10,000 liras al millor quadro que representi la Sacra Família, y 'l rey Umbert altras tantas al millor quadro que representi un acte d'heroisme ó d'amor patri sense excloure l'idea religiosa.

¡Encantadora Italia!...

Vels'hi aquí com el Papa y 'l Rey que segons los católichs intransigents no 's poden veure, se troban reunits á l' Exposició de Turín, empleant idéntichs medis per donar llustre y esplendor á la secció artística.

Ara no mes falta que la Direcció del Certámen se recordi del art culinari, oferint també un premi de 10,000 liras al millor pastel que designin Lleó XIII y 'l rey Humbert, després de saborejarlo.

A París va prenent gran preponderancia lo moviment feminista.

Las donas aspiran á obtenir los mateixos drets que disfruta 'l sexo fort.

Sobre aquest punt no están per rahons. Aixís ho proclaman en *La Fronde*, periódich diari redactat exclusivament per senyoras, que veu actualment la llum pública ab gran aceptació.

Si aquest moviment va cundint, no desconfio de sentir un crit que resumirá las aspiracions supremas del sexo hermós.

Lo crit feminista será aquest:—Abaix los pantalons!

Un cert metje que no ha tingut pas massa sort en las sevas curacions, s' ha fet esperitista.

—No 's concebeix que un home de talent—deya un subjecte—'s passi la vida evocant als morts.

—Ay noy—va respóndreli un maliciós—es que ara s' ha empenyat en que 'ls seus difunts li tornin las visitas.

CALENDARIS

—¿Lograrém arreglar prompte nostres tráfechs y enrenous? No ho sé: observin que aquest any casi tot son vuyts y nous.

(Dibuix de F. Gomez Soler.)

INAUGURACIÓ DEL ANY

—¿Qué se 'n treu de preocuparse pensant en lo que farém?
A las penas.... malvasia:
interinament.... bevém.

SOLUCIONS

A L' INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADAS.—*S-tà-ram-sa.*
- 2.ª ID. 2.ª—*Cos cor-ro.*
- 3.ª ENDAVINALLA.—*Los peus.*
- 4.ª ROMBO.
M
R A L
R E G L A
M A G R A N A
L L A N A
A N A
A
- 5.ª AUCEBLET NUMÈRICH.—*Leandro*
- 6.ª TRENCA-CLOSCAS.—*El lucero del Alba*
- 7.ª GEROGLÍFICH.—*No hi ha Don sense dinès.*

XARADAS

I

Al enginyós versayre amich y company d' «Apats y Lletres»
J. STARAMSA

La teva carta he llegit
qu' ab molta sombra 'm dedicas
per me-quart-set-ció d' aquest

periódich qu' tant estimas.
Segons t' explicas amich
en ella, veig que voldrias
que jo 't dongués un consell
per contestá á un modernista,
que 't va quart que fé xaradas
era cosa molt antiga,
y que no do-cinch pas plata
tercera ni calderilla.
(Ey! no vull dir literaria
del nostre amich Bons via).
Doncas bé: me plau amich
lo dirte que son uns ximpls
tots aquells nyébits que 's creuhen
que dona pa 'l modernisme;
y ensenyan los dits dels peus,
y pels colzes la camisa,
y van curts de pantalons,
com també molts d' ells d' ermilla.
(Excepte 'n Pere Romeu
que va molt llarch... de levita.)
Per lo tant, amich, no trobo
qu' aixó fassi modernista,
pro sí molt tres-quart-cinch-sesta
que deuhen tots compadirsen.
Un quart-set vaig volgué anar
á veure com se quart-quinta,
á n' allá á n' «Els IV gats»
lloch hu-dos pels modernistas:
vaig en-dos-sis, y m' assento,
pico de peus una mica;
(puig no vaig ferho ab las mans
per ser costum massa antiga,)
vé 'l mosso, y li faig portar
un quart-set-sis desseguida
per no estarm' sens pendre rés
y observá 'ls costums de dintre.
Cap cosa total vaig veure:
sols me va llamá una mica
l' atenció, perque alguns quarta
quinta-van ab golosia;

AL ÚLTIM!

Lo que li han portat els Reys.

Molins

LA NIT DE CAP D' ANY AL POBLE

(Dibuix de V. Buil.)

—¡Vóltala, noya, y aprofitémnos, que aixó es l' única cosa qu' encare 'l govern no ha arrendat!

tant que fins vaig creurem que
algún plat se cruspírian.
Mes cosas te *quart-sis-set*
d' aquests que al cap tenen ... figas,
(y no 't dich qu' hi tenen sebas
per ser també cosa antiga)
pro més val deixarho corre.
Ara sols me resta dirte,
que fassis forsas xaradas
per venjarte d' aquell ximple,
y li darás una proba
qu' en lo antich viu la energia.
¡Apa donchs, amunt y crits!
fes xaradas nit y dia,
que jo sé que al cap de l' any
t' hi guanyarás.... simpatias.

ANTÓN DEL SINGLOT.

II

Per la *tres-dos* de Verdú
—*Total*—va dirme un payet—
pren aquest burret, que 't juro
que *prima-segona-tres*.

TAP DE SURO VILAFRANQUÍ.

ANAGRAMA

De mala *tot* s' ha tornat
desde qu' es *total* en Quim,
y com que en res mira prim
de *total* va carregat.

PERINYO GTIRACH.

TRENCA-CLOSCAS

A VICENTA SOLÁ LABRA

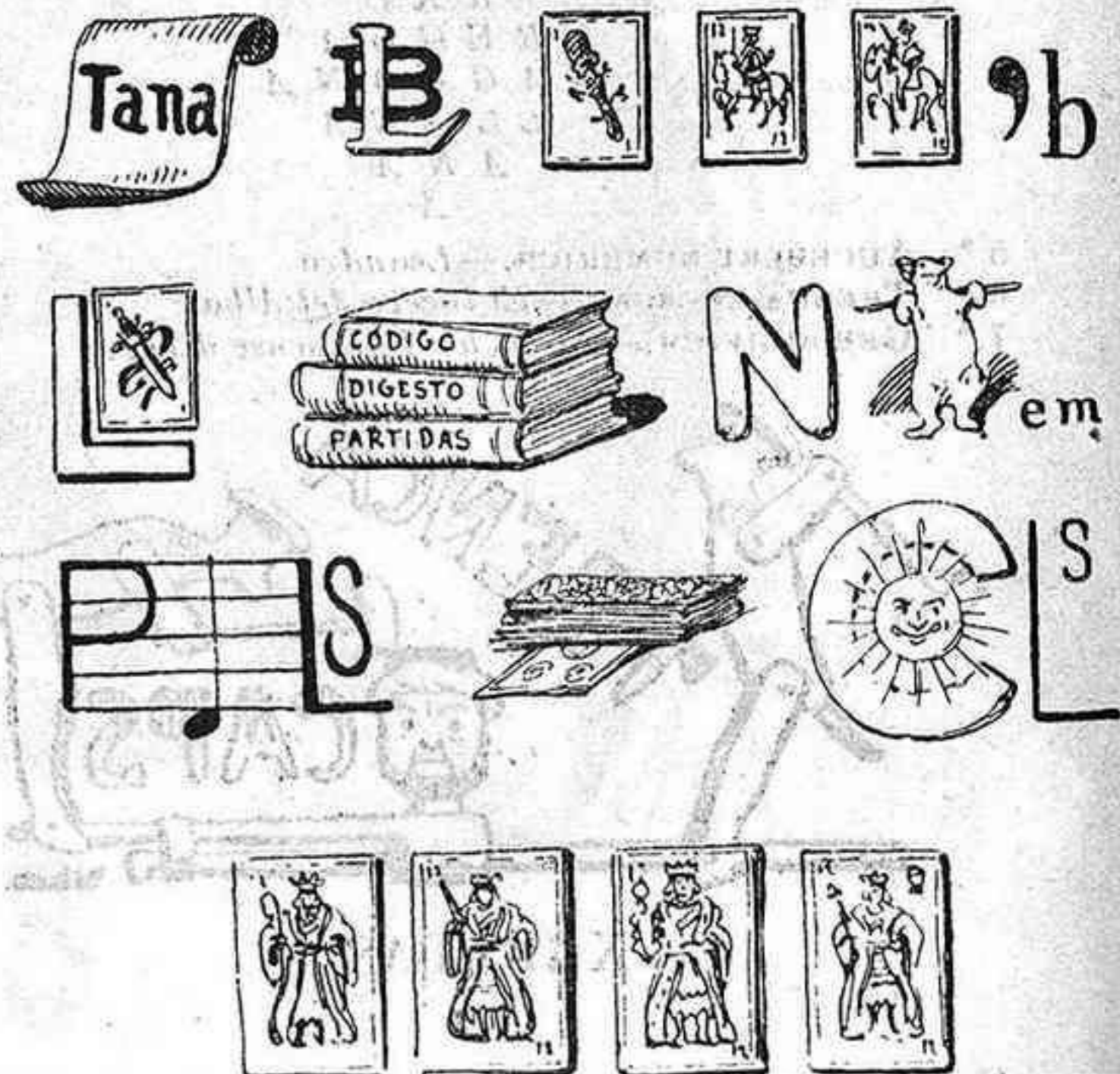
Formar ab aquestas lletas lo títul de una publicació molt interessant.

L' HOME DELS NASSOS.

LOGOGRIFO NUMERIC

- 1 2 3 4 5 6 7 — Poble catalá.
- 5 4 3 6 6 7 — Part de la persona.
- 1 2 3 4 7 — Poble catalá.
- 7 6 6 5 —
- 1 2 5 — Nom d' home.
- 4 3 — Nota musical.
- 6 — Consonant.

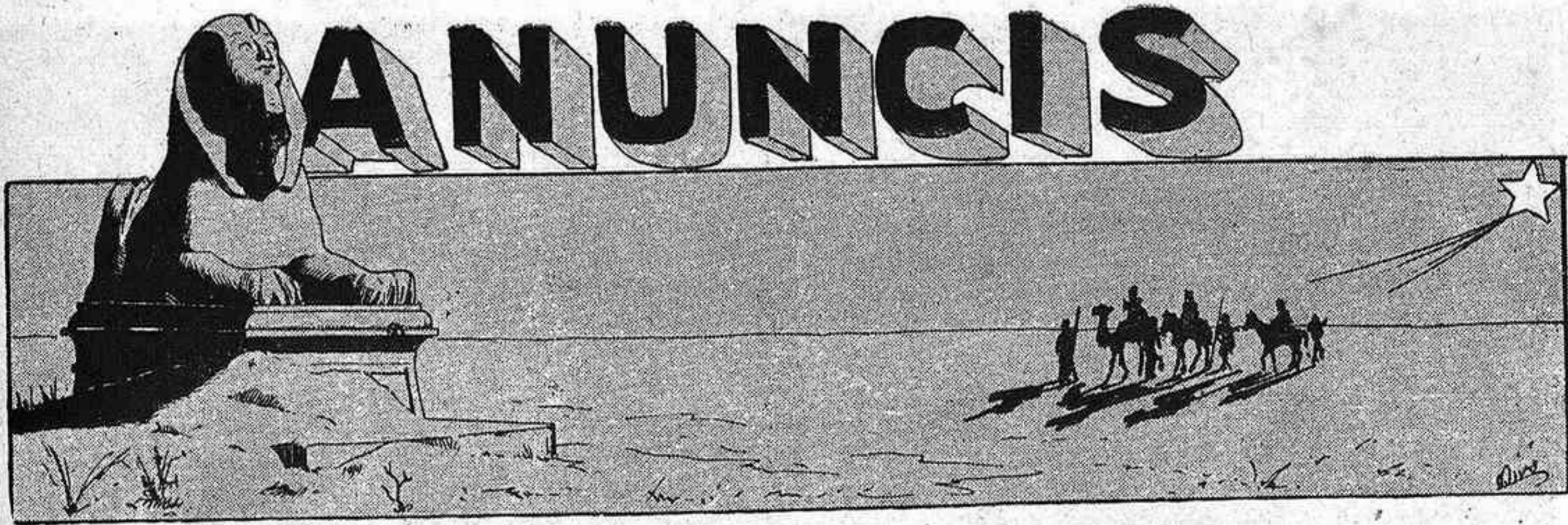
GEROGLIFICH ILUSTRAT

Antoni Lopez, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto. 63.— Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona, Corren: Apartat número 2.

COLECCIÓN DIAMANTE (EDICIÓN LÓPEZ)

OBRAS DE LOS MAS NOTABLES ESCRITORES NACIONALES Y EXTRANJEROS

Publicadas hasta el día

1.— <i>R. de Campoamor</i> .—Doloras.—1. ^a serie.	29.— <i>Emilia Pardo Bazán</i> .—Arco iris.
2.—id.—Doloras.—2. ^a serie	30.— <i>E. Rodríguez Solís</i> .—La mujer, el hombre y el amor.
3.—id.—Humoradas y cantares.	31.— <i>M. Matoses (Corzuelo)</i> .—¡Aleluyas finas!
4.—id.—Los Pequeños Poemas. 1. ^a serie.	32.— <i>E. Pardo Bazán</i> .—Por la España pintoresca.
5.—id.—id.—id.—2. ^a serie.	33.— <i>Antonio Flores</i> .—Doce españoles de brocha gorda.
6.—id.—id.—id.—3. ^a serie.	34.— <i>José Estremera</i> .—Fábulas.
7.—id.—Colón, poema.	35.— <i>Emilia Pardo Bazán</i> .—Novelas cortas.
8.—id.—El Drama Universal, poema, t. I.	36.— <i>Emilio Fernández Vaamonde</i> .—Cuentos amorosos.
9.—id.—id.—id.—t. II.	37.— <i>Emilia Pardo Bazán</i> .—Hombres y mujeres de antaño
10.—id.—El Licenciado Torralba	38.— <i>Javier de Burgos</i> .—Colección de cuentos.
11.—id.—Poesías y Fábulas. 1. ^a serie.	39.— <i>E. Pardo Bazán</i> .—Vida contemporánea.
12.—id.—id.—id.—2. ^a serie.	40.— <i>Jacinto Labaila</i> .—Novelas íntimas.
13.— <i>E. Pérez Escrich</i> .—Fortuna.	41.— <i>Francisca Sarasate de Mena</i> .—Cuentos Vascongados.
14.— <i>A. Laso de la Vega</i> .—Rayos de luz.	42.— <i>F. Pi y Margall</i> .—Diálogos y artículos.
15.— <i>F. Urrecha</i> .—Siguiendo al muerto.	43.— <i>Carlos Bernard</i> .—Caza de los amantes.
16.— <i>A. Pérez Nieva</i> .—Los humildes.	44.— <i>Eugenio Sué</i> .—La condesa Lagarde.
17.— <i>Salvador Rueda</i> .—El gusano de luz.	45.— <i>Rafael Altamira</i> .—Novelitas y cuentos.
18.— <i>Sinesio Delgado</i> .—Lluvia menuda.	46.— <i>J. López Valdemoro</i> .—La niña Araceli.
19.— <i>Carlos Frontaura</i> .—Gente de Madrid.	47.— <i>Rodrigo Soriano</i> .—Por esos mundos.
20.— <i>Miguel Melgosa</i> .—Un viaje a los infiernos.	48.— <i>Luis Taboada</i> .—Perfiles cómicos.
21.— <i>A. Sánchez Pérez</i> .—Botones de muestra.	49.— <i>Benito Pérez Galdós</i> .—La casa de Shakespeare.
22.— <i>José María Matheu</i> .—¡Rataplán! cuentos.	50.— <i>J. Ortega Munilla</i> .—Fifina.
23.— <i>Teodoro Guerrero</i> .—Gritos del alma.	51.— <i>F. Salazar y Quintana</i> .—Algo de todo.
24.— <i>Tomás Luceño</i> .—Romances y otros excesos.	52.— <i>Mariano de Cavia</i> .—Cuentos en guerrilla.
25.— <i>L. Ruiz Contreras</i> .—Palabras y plumas.	53.— <i>Felipe Pérez y González</i> .—Peccata minuta.
26.— <i>Ricardo Sepúlveda</i> .—Sol y sombra, prosa y verso.	54.— <i>Francisco Alcántara</i> .—Córdoba.
27.— <i>José López Silva</i> .—Migajas.	
28.— <i>F. Pi y Margall</i> .—Trabajos sueltos.	

BARCELONA Á LA VISTA

expléndido album de fotografías de la capital y sus alrededores
encuadernado con artísticas tapas en oro y negro

Precio de la obra completa 8 pesetas.

Tapas ab planxas dauradas pera enquadernar l' any 1897

DE

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

Tapas y encuadernació Ptas. 2'50.—Tapas solas Ptas. 1'50.

Colecció completa y encuadernada
de **LA ESQUELLA DE LA TORRATXA**
Any 1897. Preu 10 pesetas.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, rementent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no rementent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebeixas.

Imprenta y libreria

LO NOSTRE DESITJ

(Dibuix de J. Blanco Cori.)

¡Salut y bon any!